

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗЕРНОВОЇ ЛОГІСТИКИ В УКРАЇНІ

Логістика як управління матеріальними і пов'язаними з ними потоками фінансових ресурсів та інформації, дедалі більше актуалізованою в галузях агропромислового комплексу. Організація ресурсного забезпечення сільськогосподарських виробників дає значний економічний, соціальний і екологічний ефект. Дослідженням даної проблематики займалися такі науковці, як Левкин Г. Г., Маслак О., Науменко Д. та інші.

Логістика в сільському господарстві використовується в таких сферах як транспорт та запаси. Зернова логістика є процесом планування, організування, контролювання та управління операціями, які пов'язані із транспортування зернових культур з поля до споживача, тобто експорт та імпорт зернових культур. При просуванні культур до кінцевого споживача відбуваються зміни щодо зберігання продукції, а саме вологість, температура, терміни зберігання тощо. Це відповідно викликає необхідність мати спеціалізовані сховища, транспорт і місця реалізації [1, с. 34]. Україна зарекомендувала себе на світовому ринку як один із основних експортерів зернової продукції. Зокрема, країна експортує кукурудзу, пшеницю, ячмінь і насіння соняшнику. Тільки за останні десять років український експорт зерна та продуктів його переробки значно виріс і в перспективі Україна володіє потенціалом до збільшення обсягів як виробництва, так і експорту.

Для реалізації потенціалу зернова галузь України потребує підтримки у вигляді системи логістики, яка буде ефективною та конкурентоспроможною та якої наразі в Україні немає. Наприклад, близько 18% логістичних витрат в Україні пов'язані з доставкою пшениці безпосередньо з поля в порти, тоді як у Франції та Німеччині, наприклад, цей показник становить лише 8%, в США — близько 6%. Близько 20% припадає на доставку зерна з елеватора в порт, тоді як у Франції та Німеччині витрати становлять 13-14%. У США на них припадає до 22% всіх логістичних витрат. Обсяг витрат на доставку врожаю пшениці з поля на елеватор доходить до 11–12% проти 7–8% у Франції і 6–7% в Німеччині та США. У той же час загальний рівень витрат на зернову логістику в Україні трохи нижчий, ніж в Росії, і становить в середньому 40 \$/т проти 43–44 \$/т відповідно[2].

Основними проблемами виникнення високих логістичних витрат в Україні є наступні чинники:

- брак інвестицій в логістичному секторі, перешкодою для здійснення інвестицій є неефективне управління державою активами у сфері логістики агропромислового комплексу та неефективне державне управління.

- недостатнє використання річкового транспорту. На даний момент часу цей вид транспорту має великий невикористаний потенціал, адже його використовують лише на транспортування 3% від загального обсягу всієї продукції, що є негативним, адже річковий транспорт несе набагато менші витрати порівняно з іншими видами транспорту. Проблема обмеженого використання річкового транспорту є

наявність шлюзів, що потребують ремонту, велика кількість мілічних ділянок та обмежена кількість терміналів[3].

- недостатнє інвестування в залізничний транспорт, результатом якого є зношеність парку вагонів, незадовільний стан залізничних колій, надмірне несправедливе державне регулювання перевезень. Незважаючи на вище викладене, частка в загальному обсязі транспортування зернових культур становить близько 60%. Але основною проблемою є те, що залізниця знаходиться у руках монополіста, який здійснює розподіл і використання вагонів Укрзалізниці у непрозорий спосіб, а тому правила і тарифи перевезень для всіх перевізників мають стати однаковими та прозорими.

- неефективність в управлінні запасами, а саме в зберіганні та перевалці зерна, що є основною проблемою зернової логістики в Україні. Наприклад, на даний момент часу, щоб завантажити один потяг із зерном потрібно чекати до 10 днів, тоді як сучасне обладнання дозволить зробити це за 1 день, тим самим збільшивши продуктивність праці та зменшивши витрати на транспортування. Тому інвестування не тільки збільшить ефективність діяльності, а й зменшить ціну перевезення вантажу.

- надмірне використання автомобільного транспорту, зумовлено зручністю, швидкістю та гнучкістю його використання. Однак це призводить до збільшення шкідливих викидів в атмосферу та зношенню доріг.

Зернова логістика на Україні в даний час стикається з подвійною проблемою: високими сьогоденними витратами і недостатнім потенціалом для забезпечення майбутнього зростання. Високі затрати знижують конкурентоспроможність галузі виробництва зерна в Україні і зменшують доходи сільгоспвиробників, що негативно впливає на інвестиції в галузь, – а вони вкрай необхідні для підвищення продуктивності.

Отже, факторами подальшого перспективного зростання зернової логістики в Україні є зменшення корупції в державних органах та усунення надмірного державного регулювання, що сприятиме ефективному управлінню активами та притокам інвестицій. За допомогою останніх необхідно збільшити потужність зернових терміналів, ремонт шлюзів, облаштування мілічних ділянок, що дозволить повністю використовувати потенціал річкового транспортування. Так як більшість зерна перевозиться залізничним транспортом, одним із перспектив розвитку можуть стати оновлення парку вагонів, який вже не обновлявся десятки років, що також сприятиме розвитку галузі.

Список використаних джерел

1. Левкин Г. Г. Логистика в АПК : учебное пособие / Г. Г. Левкин. 2-е изд. – Москва : Берлин: Директ-Медиа, 2014. – 245 с.

2. Зернова логістика в Україні на 20% дорожча, ніж в Європі та США [Електронний ресурс] // АПК-Інформ. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.apk-inform.com/ru/news/1088387#.WsEGcy5uaM->

3. Маслак О. Розвиток зернової логістики в Україні / О. Маслак // Агро-бізнес сьогодні. – 2016. – № 14 (333). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.agro-business.com.ua/ekonomichnyi-gektar/5898-rozvytok-zernovoi-logistyky-v-ukraini.html>.